

TREBALL FI DE MÀSTER

Màster Universitari de Psicopedagogia

Curs acadèmic 2017-18

Aprendre per avaluar o avaluar per aprendre? “L’autoavaluació com a eina d’aprenentatge”

Realitzat per Melania Portolés Ferré

Tutoritzat per Ana L. Adam Alcocer

18 de maig de 2018

Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport

c. Císter, 34
08022 Barcelona
www.blanquerna.edu

RESUM

El present article posa en reflexió la finalitat d'avaluar entesa com l'última fase del procés d'aprenentatge o com un motor de l'aprenentatge en si mateix. Per tal d'endinsar-nos en aquesta reflexió, primerament, es mostra un breu recorregut al llarg del temps sobre la concepció de l'avaluació i, més concretament, de l'autoavaluació en l'alumnat i les seves aportacions dins del procés avaluatiu (autoregulació, autoconeixement, creixement personal...), a partir d'antecedents significatius fins a l'actualitat. Partint de l'objectiu d'analitzar l'autoavaluació com a eina d'aprenentatge i millora en l'alumnat, es va portar a terme la recerca en un centre educatiu, a través d'observacions, *focus groups* i entrevistes semiestandaritzades als diferents participants escollits. A continuació, s'exposen els resultats obtinguts en la recerca, mitjançant una anàlisi de dades qualitativa per categories, amb el que es corrobora l'objectiu de l'estudi, destacant en l'autoavaluació el desenvolupament de l'autoconeixement i l'autoestima, a través de l'aprenentatge de l'error, promovent la millora i el creixement personal. Finalment, es presenten la discussió i les conclusions de la recerca, establint un diàleg reflexiu amb els enfocaments teòrics inicialment presentats i, conclouent que el món educatiu s'està adequant i dirigint cap a aquest camí de canvi, amb la finalitat comú de reflexionar i transformar l'educació del futur.

Paraules clau: avaluació, autoavaluació, autoconeixement, creixement personal, orientació.

ABSTRACT

This article reflects the purpose of evaluating understood as the last phase of the learning process or as a learning motor in itself. In order to get into this reflection, firstly, there is a brief route throughout time, about the conception of the evaluation and, more specifically, the students self-evaluation and their contributions within the evaluation process (self-regulation, self-knowledge, personal growth...), from significant backgrounds up to now. On the basis of analyzing self-evaluation as a learning and improvement students tool, a research was carried out in an educational centre through observations, focus groups and semi-standardized interviews to the selected participants. Below are the results obtained in the research, by means of a qualitative data analysis by categories, which corroborates the objective of the study, emphasizing in the self-assessment the development of self-knowledge and self-esteem through the error learning, promoting the improvement and personal growth. Finally, the discussion and conclusions of the research are presented establishing a reflective dialogue with the theoretical approaches initially presented and concluding that the educational world is

adapting and walking towards a way of change, with the common purpose of reflecting and transforming the education of the future.

Keywords: evaluation, self-evaluation, self-knowledge, individual development, orientation.

Introducció

L'*avaluació* al llarg de la història la podem diferenciar a partir de dos grans blocs, segons si la seva base és més conductista o més constructivista.

L'autor Scriven (1967, citat en Ballester et al., 2006) les va distingir entre *avaluació sumativa* i *formativa*. Des de la vessant conductista, trobem l'*avaluació sumativa*, que tan sols certifica els progressos una vegada acabat el procés d'ensenyament-aprenentatge. Aquesta és la que s'associa al model tradicional, partint d'una perspectiva quantitativa, amb la finalitat d'obtenir els resultats finals assolits per l'alumne, en relació amb els objectius inicials plantejats.

Partint de la base constructivista, es va distingir l'*avaluació formativa*, aquesta ja plantejada a diferència de l'anterior, des d'un intercanvi permanent (*feedback*) enfocat en el canvi i la millora, tant del professorat com de l'alumnat en el procés d'ensenyament-aprenentatge, per tal d'aconseguir un aprenentatge significatiu (Perrenoud, 1991, citat en Ballester et al., 2006).

L'*avaluació formativa*, representant una gran implicació i dedicació per part del docent, va donar lloc a l'*avaluació formadora* (Nunziati, 1990), centrant la responsabilitat de la regulació en el propi alumnat. Podem dir que l'*avaluació formativa* es centra en accions que realitza el professorat i, en canvi, l'*avaluació formadora* pretén que sigui el propi alumne qui detecti els seus errors, reconegui per què els comet i trobi els seus propis camins de millora; el que podríem traduir amb l'aparició de la consciència de l'autoavaluació (Sanmartí, 2007).

L'*autoavaluació* de l'alumne busca el desenvolupament de l'autonomia i de la capacitat d'autoregulació, buscant situacions i espais perquè els alumnes aprenguin a avaluar el procés i el resultat dels seus propis aprenentatges.

A inicis del 2000, es manifesta una marcada tendència que arriba fins l'actualitat, on es contempla l'*avaluació formadora* des d'una visió més globalitzada i holística. Aquesta visió replanteja el procés d'aprenentatge i les concepcions de societat, educació, coneixement, comunicació i context. Representa un canvi de paradigma cap

a un canvi sistèmic del procés d'avaluació, on participen tots els membres de la comunitat educativa, i on l'autoavaluació, la reflexió i la crítica dels estudiants respecte als seus propis aprenentatges, tenen un paper molt important (Santos, 2007).

L'avaluació s'entén com un acompanyament reflexiu (crític-creatiu) a l'alumne en la seva formació i aprenentatge, i l'ajuda a créixer en totes les dimensions del seu ésser: actituds, valors, característiques personals, interessos, ritmes de desenvolupament, estils d'aprenentatge... D'aquesta manera, té una visió més compromesa amb la diversitat (Monereo, 2009).

També, en l'actualitat, hi ha escoles i projectes molt compromesos amb les tendències de canvi, en els que la mirada sobre l'avaluació està essent una de les protagonistes, en són exemples: la Fundació Jaume Bofill i el Consell Escolar de Catalunya. Primerament, pel que fa a la Fundació Jaume Bofill, aquesta dona espai i impulsa diferents projectes relacionats amb la transformació de l'educació a Catalunya, a través del seu portal web. "Educació Demà" és una iniciativa orientada a la millora i la innovació educativa, que representa un espai per persones i organitzacions, en el que poden compartir idees, converses, projectes... a través d'uns seminaris per aprofundir i debatre sobre els reptes i les tendències educatives, anomenats "Camp Base", i posteriorment desenvolupar accions amb els laboratoris de co-creació "Edulab", aportant solucions als reptes exposats (Fundació Jaume Bofill, 2017). Pel que fa al Consell Escolar de Catalunya, des del novembre de 2016 fins al maig de 2017, va proposar un marc de debat a través de cinc ponències per experts de diferents àmbits, però amb la finalitat en comú de reflexionar sobre l'educació del futur. La ponència a destacar relacionada amb el tema que tractem és la de la coneguda i ja citada anteriorment, Neus Sanmartí, que reflexiona sobre l'alumnat, l'aprenentatge i els factors que influeixen (Generalitat de Catalunya, 2017).

A partir d'aquesta revisió sobre les diferents mirades de l'avaluació, passarem a presentar alguns conceptes vinculats amb l'*autoavaluació centrada en l'alumnat*.

L'autoavaluació consisteix en un procés d'anàlisi i reflexió introspectiu i prospectiu sobre el propi quefer educatiu, en el que han de participar tots els membres de la comunitat educativa per caminar cap a la millora. Aquesta és una competència bàsica que forma part de l'aprendre a aprendre (Departament d'Ensenyament, 2011).

L'alumnat aprèn a prendre decisions a partir dels seus processos i resultats amb l'autoavaluació, desenvolupant així l'autoreflexió i l'autocrítica, a la vegada que genera criteris d'autoestima i confiança en el que fa, aprenent a valorar les seves accions en

contextos escolars i similars (Allal, 1988; Paquay, Allal i Laveault, 1990, citat en Ballester et al., 2006).

L'autocrítica del nivell de coneixements, habilitats, destreses i actituds apreheuses, pot desenvolupar en l'alumne l'hàbit de valorar-se i estimular-se a si mateix. L'autoavaluació permet que l'alumne desenvolupi un pensament crític en qüestionar-se sobre la manera en què l'aprenentatge ha sigut assimilat (Sanmartí, 2009).

L'autoavaluació exigeix un alt grau de confiança per part del docent i de responsabilitat per part de l'estudiant, així com del fet d'establir uns criteris dissenyats i negociats conjuntament. Contraposant-se al model educatiu tradicional, en el que el docent és un transmissor de coneixement, l'autoavaluació desenvolupa l'autonomia i la responsabilitat de l'alumne amb el suport del docent com a facilitador del procés (Sanmartí, 2010).

Finalment, és important tenir en compte que l'autoavaluació i l'autoconsciència serveixen de base per l'*autoregulació* com criteri de maduresa de la personalitat. Perquè l'alumnat pugui autoregular els seus aprenentatges és essencial que domini els seus processos de metacognició, és a dir, aquells que els hi diuen com posar-se a treballar (Efklides, 2006). D'aquesta manera, desenvolupen el que alguns autors anomenen estratègies volitives, aquelles que els ajuden a superar la frustració, afrontant obstacles com errors, dificultat creixent, fracassos... de camí a l'objectiu de l'aprenentatge (Boekaerts i Corno, 2005; Wolters i Rosenthal, 2000, citat en Monereo, 2009).

En aquests processos la motivació té un paper molt important, doncs, al llarg dels anys s'ha estudiat que l'autoregulació de l'alumnat va molt lligada als seus processos cognitius i motivacionals (Wolters, 2007).

Els alumnes no han de tenir por a manifestar els possibles *errors*, sinó veure'ls com un aprenentatge (Astolfi, 1999). Per aquest motiu, l'autoavaluació-autoregulació estan interrelacionades, però és necessari compartir els criteris de l'acció, per tal d'identificar les raons per les quals s'ha fet d'una determinada manera o d'una altra (Sanmartí i Jorba, 1995).

Aquesta visió afirma que la condició necessària perquè els alumnes aprenguin és que s'autoavaluïn i regulin els seus errors. Avaluar-regular no és una activitat més, sinó que és el centre de tot procés d'aprenentatge. Com indicava l'autor Perrenoud (1991), l'èxit dels aprenentatges es deu més, a la regulació continua dels errors, que no pas a la genialitat del mètode d'ensenyament.

Qui corregeix els errors és el propi alumne i el docent pot detectar-los, comprendre la seva lògica i ajudar a superar-los, però no corregir-los (Nunziati, 1990). La capacitat per aprendre està relacionada amb la competència per autoregular l'aprenentatge i autoavaluar-se; l'aptitud de l'alumne per identificar quan no sap o no ha entès alguna cosa afavoreix la seva autoavaluació.

La condició necessària perquè els alumnes aprenguin a autorregular-se, és el canvi en la concepció de l'error, de ser quelcom que hem d'amagar a passar a ser allò totalment normal i positiu en qualsevol procés d'aprenentatge per evolucionar. Doncs, l'error no pot ser sancionat sinó que ha de ser l'eix de l'aprenentatge, mentre que l'ocultació o la copia és allò que més l'impideix (Sanmartí, 2009).

En canvi, l'avaluació amb una finalitat formadora comporta implicar molt més l'alumnat, a partir de processos de coavaluació i d'autoavaluació. Per tant, la tasca del professorat no es centra en "corregir" de forma unilateral produccions de l'alumnat, sinó més en promoure sistemes que afavoreixin l'avaluació-regulació entre iguals i l'autoavaluació. En aquests processos és molt convenient concretar els criteris a partir de definir indicadors d'avaluació que explicitin els aspectes en què cal fixar-s'hi per decidir el nivell amb el qual es realitza una tasca; una de les propostes més aplicada per concretar la valoració és la rúbrica.

Per tal d'evitar que l'autoavaluació generi entre els estudiants desconfiança i inseguretat, és essencial ajudar-los a potenciar les seves capacitats intrapersonals, és a dir, l'autoconeixement, l'autocontrol, l'autoestima, etc. Els docents han d'oferir-los confiança en aquesta nova tasca, com una forma d'ensenyar-los a fer ús de la seva llibertat (Departament d'Ensenyament, 2014).

L'autoavaluació promou *la millora i el creixement personal* de l'alumnat, contribuint en el seu *autoconeixement* i en l'adquisició de competències socioemocionals, de les que ens parla l'autor Bisquerra (2009). També, promou el que l'autora Carol Dweck (2016) anomena "mentalitat de desenvolupament", on les adversitats i els errors són interpretats com a oportunitats per créixer i millorar, des de l'enfocament que no s'ha d'assumir que "s'és" o "no s'és" bo en alguna cosa, sinó que practicant i esforçant-se es millora.

Els experts consideren que quan abans comencin els alumnes a treballar el concepte d'autoconeixement i a entendre's a ells mateixos, més promouran processos de desenvolupament i aprenentatge, amb els que estaran millor preparats en un futur quan hagin de prendre decisions sobre el seu camí. Doncs, l'autoconeixement representa el primer pas que constitueix l'orientació acadèmica i professional, en el que

els alumnes coneixen les seves preferències, habilitats i interessos. El “*self awareness* (qui sóc?)” és el primer interrogant del model conegut per les sigles DOTS (*Decision learning, Opportunity awareness, Transition learning, Self awareness*) i desenvolupat per Watts et al. (1996) en el *National Institute of Careers Education and Counseling* (NICEC). Es tracta de la presa de consciència a través de l'autoconcepte, tot explorant els seus coneixements, capacitats i competències, on juga un paper molt important l'autoestima (Watts, 1996 citat en Fundació Bertelsman, 2014).

Reforçar l'*autoestima* és imprescindible per un bon desenvolupament en tots els aspectes de la vida. L'autoconeixement contribueix a reforçar i comprendre què sentim, i per què, i d'aquesta manera poder dur a terme una orientació en el seu projecte de vida acadèmic i professional (Cardenal, 1996).

Un dels reptes del futur de l'educació és la implicació en l'educació emocional, doncs, com a professionals hem d'arribar a la motivació a través de l'emoció i, a través d'aquesta a l'automotivació, per després poder arribar a la productivitat dels alumnes per pròpia voluntat i autonomia personal (Bisquerra, 2009).

L'orientació facilita l'autoconeixement dels alumnes, donant pautes i fent preguntes per tal que es puguin qüestionar què és el que realment els motiva, és a dir, el “*self awareness* (qui sóc?)” que es feia referència anteriorment, per conèixer quina formació s'adapta més al seu perfil, donant-los tot un ventall de possibilitats de les quals disposen al sistema educatiu, conegut com “*l'opportunity awareness* (on estic?)”, per tal d'arribar al “*transition learning* (com ho faré?)” (Watts, 1996 citat en Fundació Bertelsman, 2014).

Aquest procés d'introspecció en els alumnes fins a arribar a diferenciar els seus *hobbies* dels seus interessos de manera profunda, requereix d'ajuda especialitzada, tot i que actualment disposem també de diversos espais i recursos en línia que poden ajudar als alumnes en aquest procés, com l'eina GR d'Educaweb o els qüestionaris d'interessos de Barcelona Activa, entre d'altres.

Les concepcions i visions exposades ens indiquen que l'autoavaluació com a mètode d'aprenentatge pot esdevenir en grans resultats per l'alumnat. Actualment, ja hi ha *escoles compromeses* amb aquest *canvi de mirada* cap a una avaluació més integral, on l'autoavaluació es concep com un eix transversal, n'és un exemple l'Escola Virolai.

L'*Escola Virolai*, tal com es manifesta en el Projecte Educatiu del Centre (PEC), és una escola compromesa amb la millora i la transformació, on l'avaluació és

concebuda d'una manera holística com un procés d'aprenentatge en el qual ha de participar l'alumne, els educadors i la família.

Aquest procés avaluatiu es concreta en una eina de treball conjunt pròpia del centre, anomenada *Pla Personal de l'alumne*, que té com a base la tutoria individual i l'autoavaluació de l'alumne. Es porten a terme des de P-5 fins al batxillerat, adaptant-se en relació amb l'edat i maduresa dels alumnes, amb la finalitat de treballar l'autoconeixement, l'autoestima i la superació personal, per arribar a sentir-se satisfets d'ells mateixos.

Prèviament a l'elaboració d'aquest pla, es porten a terme un seguit d'activitats d'autoconeixement per preparar-ho (vegeu Annex 1); en el cas de l'educació infantil es treballen més a través de les emocions i, pel que fa al cicle inicial, mitjà i superior, es treballen a través de plantejar-se com són, quines són les seves habilitats i què han de millorar, quins són els aspectes personals que consideren bons i a millorar i, com aprenen i se senten amb els companys i la família, entre d'altres.

L'alumne és l'autèntic protagonista del seu Pla Personal, qui sota l'orientació i col·laboració del seu tutor, estableix objectius de millora a curt, mitjà i llarg termini. Aquests objectius comprenen tots els àmbits de la persona com és l'àmbit acadèmic, personal, de relació interpersonal, familiar... que l'alumne autoavalua (vegeu Annex 2). Una vegada elaborat el document, completat i personalitzat pel propi alumne, es signa amb un acord de compromís per les tres parts involucrades: alumne, tutor i família.

L'escola considera que la família com a principal agent educatiu, no pot quedar al marge de l'elaboració, el seguiment, l'avaluació i la modificació del Pla Personal dels seus fills. Per aquest motiu, el seguiment figura a la carta de compromís de l'escola, ja que es reuneixen alumne-tutor-família mínim una vegada per trimestre. El Pla Personal també és present en l'informe trimestral d'avaluació dels aprenentatges en cada àrea, amb una valoració escrita, evidenciant la presència i la transversalitat d'aquesta eina en el centre.

La funció orientadora del docent té un paper essencial en el procés d'elaboració del pla, com en els processos d'autoavaluació i autoconeixement de l'alumne. Els tutors tenen dues hores setmanals dedicades a entrevistes personalitzades amb els alumnes a primària, i tres a secundària; el que permet que es reuneixin per fer el seguiment de tres a quatre vegades amb cadascun per trimestre. És missió del tutor fer el traspàs al següent curs i assegurar que, tots els professors de l'equip de cicle tinguin coneixement dels aspectes rellevants del Pla Personal dels seus alumnes, concretant unes línies de treball conjuntes que facin possible la consecució dels objectius.

Aquesta eina ajuda a visibilitzar el desenvolupament i creixement dels alumnes, tant en l'àmbit personal com pel que fa a les seves habilitats acadèmiques, des de les diferents perspectives alumne-tutor-família. En referència als cursos a partir del segon cicle d'ESO i batxillerat, el treball a través dels Pla Personal és més específic i aprofundit cap a l'orientació acadèmica i professional, sempre amb l'eix principal de l'autoavaluació en el procés d'autoconeixement i millora personal.

Objectius

Els objectius que s'han plantejat en aquest treball per tal de poder guiar la recerca, estan enfocats en el tema central de l'estudi que és l'autoavaluació en l'alumnat.

Aquesta temàtica parteix de la necessitat de comprendre si l'autoavaluació és una eina d'aprenentatge i millora en l'alumnat, analitzant com es du a terme i els elements que intervenen, a partir d'una escola objecte d'estudi. Concretament, s'ha definit com a objectiu general:

- Analitzar l'autoavaluació com a eina d'aprenentatge i millora en l'alumnat.

I a partir d'aquest, es desglossen tres objectius més específics per tal de garantir l'assoliment del principal:

- Comprendre la transcendència de l'autoavaluació dins del procés avaluatiu a partir de la realitat social i educativa.
- Aprofundir en l'autoavaluació a través d'un instrument propi de centre: Pla Personal de l'Alumne.
- Relacionar l'autoavaluació amb la millora i el creixement personal de l'alumnat a través de l'eina Pla Personal de l'Alumne.

Mètode

Per tal d'arribar als objectius plantejats inicialment, a continuació explicitem com es va portar a terme la recerca a partir de tres apartats: participants, instruments i procediment.

Participants

Els participants escollits per l'estudi són provinents del centre de pràctiques del Màster en Psicopedagogia.

L'Escola es va fundar a Barcelona l'any 1959 i actualment és una de les escoles concertades referents pel que fa al seu projecte educatiu progressista basat en el marc de la coeducació, el respecte i la tolerància, amb l'afectivitat i la superació personal com

a elements clau del seu ideari. És una escola que cerca la millora constant, aposta per un ensenyament experimental, ajustat a la realitat canviant en la qual vivim, sempre amb una estreta col·laboració família-escola. També forma part de la xarxa d'escoles sostenibles i està associada a la UNESCO.

Pel que fa a les característiques del context, el centre s'ubica en el barri d'El Carmel, fet que els permet disposar d'un entorn únic i d'unes vistes precioses per sobre el nivell de la ciutat. El Carmel pertany al districte d'Horta-Guinardó de Barcelona, situat en la part alta de la ciutat.

Per tal d'obtenir una visió més general i completa amb la que posteriorment obtenir una anàlisi significativa, vam seleccionar una mostra variada formada per: alumnes, tutors, una família i la directora del centre.

Els criteris de selecció de la mostra van ser diversos, primerament, com comentàvem, volfem obtenir una visió general sobre què suposa l'autoavaluació com a eina d'aprenentatge i millora de l'alumnat, a través de l'instrument propi de centre Pla Personal de l'Alumne, que és utilitzat de manera transversal a totes les etapes. Per aquest motiu, amb la finalitat també d'obtenir una visió evolutiva en el temps pel que fa als objectes i variables de l'estudi, la mostra compta amb alumnes i tutors de les diferents etapes, sense deixar de banda la perspectiva de la família i la visió de la directora del centre. D'aquesta manera, pel que fa a les característiques demogràfiques dels participants, la mostra escollida aleatòriament va ser de gènere masculí i femení, concretament, organitzant els participants en 3 blocs segons el curs escolar i el procediment realitzat en la recollida de dades: observació (Taula 1), *focus group* (Taula 2) i entrevista semiestandaritzada (Taula 3).

Taula 1

Dades sociodemogràfiques dels participants en les observacions

Participants	Formació	Gènere	Edat en anys	Experiència docent o permanència
Tutor de 2n de primària	Ed. Primària	Femení	45	18 anys
29 alumnes de 2n de primària		Masculí (15) Femení (14)	Entre 7 i 8	El 100% porta des de 1r de primària El 95% des de l'etapa preescolar
Tutor de 6è de primària	Ed. Primària	Femení	36	11 anys
28 alumnes de 6è de primària		Masculí (15) Femení (13)	Entre 11 i 12	El 98% porta des de 1r i el 95% des de preescolar

Taula 2

Dades sociodemogràfiques dels participants en els focus groups

Participants	Formació	Gènere	Edat en anys	Experiència docent o permanència
Tutor de 2n de primària	Ed. Primària	Femení	45	18 anys
Tutor de 4t de primària	Ed. Primària	Masculí	44	15 anys
Tutor de 6è de primària	Ed. Primària	Femení	36	11 anys
Tutor de 2n d'ESO	Història + CAP	Masculí	27	2 anys
Tutor de 4t d'ESO	Història de l'art + CAP	Femení	35	2 anys
Tutor de 1r de Batxillerat	Història i Geografia + CAP	Masculí	47	18 anys
3 alumnes de 2n d'ESO		Femení (3)	13	Des de 1r d'ESO (2) Des de preescolar (1)
3 alumnes de 4t d'ESO		Masculí (1) Femení (2)	15 (2) 16 (1)	Des de 1r d'ESO (1) Des de preescolar (2)
3 alumnes de 1r de Batxillerat		Masculí (2) Femení (1)	16	Des de preescolar (3)

Taula 3

Dades sociodemogràfiques dels participants en les entrevistes

Participants	Formació	Gènere	Edat en anys	Experiència docent o permanència
Família (mare i pare) d'un alumne de 3r de primària		Masculí (1) Femení (1)	42 40	Des de l'etapa preescolar del seu fill
Director del centre	Biologia + CAP	Femení	61	36 anys

Una vegada presentats tots els participants de l'estudi, organitzats segons la tècnica emprada en la recollida de dades, a continuació, ens centrarem en els instruments utilitzats per a aquesta.

Instruments

Per tal d'obtenir les dades de la nostra recerca, basant-nos en una metodologia qualitativa a través de les tècniques de l'observació, el *focus group* i l'entrevista, vam decidir elaborar diferents instruments que anirien acompanyats del suport tecnològic d'una gravadora, per tal de posteriorment poder analitzar i codificar les dades junt amb la pressa de notes, aconseguint així una anàlisi més exhaustiva i objectiva.

Primerament, per tal de portar a terme l'observació a les aules de 2n i 6è de primària, vam decidir fer-la a través d'un procés inductiu (partint de l'observació de la realitat), de manera indirecta (no participant) i tan sols en dos moments puntuals: quan treballassin el Pla Personal a l'aula de manera grupal i en les tutories individuals tutor-alumne. El temps calculat en la durada de cada observació consideràvem que prèviament no es podia fixar, ja que aquest dependria del moment i del desenvolupament i la funcionalitat de la informació recollida.

Pel que fa a les tècniques de registre, vam decidir combinar gravacions d'àudio amb un registre descriptiu mitjançant una taula d'observació amb una sèrie d'ítems a tenir en compte (vegeu Annex 3), per tal de, posteriorment, organitzar la informació i sistematitzar-la, definint les conductes en categories (Vendrell, 2018).

Els instruments d'observació que vam decidir utilitzar van ser els Formats de Camp (FC), per ser un sistema obert i multidimensional, molt complet i ric, que ens permet el registre de diferents criteris en un mateix moment a partir dels nostres interessos (Anguera, 2006).

Seguidament, per tal de realitzar els *focus groups* (Morgan, 1988) amb els alumnes i tutors, vam elaborar diferents guions amb preguntes obertes (vegeu Annex 4), adaptant-les als diferents participants, per tal d'explorar els dos temes principals: l'avaluació/autoavaluació (què en pensen, el perquè d'una nota, el resultat o el procés) i el Pla Personal (utilitat, participants, millora i creixement personal, aprenentatge de l'error, autoconeixement i autoestima). El guió per aquesta tècnica és fonamental per tal que el moderador tingui organitzades les idees que es volen tractar i quin és el seu ordre d'importància i lògic en el desenvolupament del debat. En aquesta tècnica la figura del moderador és molt important, ja que tan sols no ha d'estructurar els continguts, sinó també la interacció i la participació dels membres (González i Barrios, 2012).

El temps calculat per l'aplicació d'aquest instrument era de 30 minuts, i la distribució dels 5 *focus groups* portats a terme va ser la següent:

- ❖ 3 *focus groups* amb els alumnes de:
 - 2n d'ESO (grup de 3) / 4t d'ESO (grup de 3) / 1r de batxillerat (grup de 3)
- ❖ 2 *focus groups* amb els tutors de:
 - 2n, 4t i 6è de primària (grup de 3) / 2n i 4t d'ESO, 1r de batxillerat (grup de 3)

Finalment, vam elaborar dues entrevistes semiestandaritzades amb unes 14 preguntes obertes en ambdues: una per la directora del centre i l'altra per la família d'un alumne de 3r de primària (vegeu Annex 5). Els aspectes centrals que s'exploren en les entrevistes són els mateixos pel que fa als *focus groups*, tot i que canviant la perspectiva d'enfocament i concretant algunes variables no tan implícites com la innovació i el canvi, junt amb el compromís i la responsabilitat docent i paternal, respecte a l'educació i els alumnes. El temps calculat per l'aplicació de cada entrevista era de 20 minuts.

Procediment

El procediment de la recollida de dades va portar-se a terme en la durada dels mesos de febrer i març, en els que vam dur a terme en primer lloc els diferents *focus groups*, inicialment amb els tutors i després amb els seus alumnes, per tal de tenir una base prèvia d'allò que treballaven. La mitja de la durada dels *focus groups* va ser d'uns 30 minuts com havíem previst i, tant aquests com les observacions a l'aula, van realitzar-se quan l'organització i els quadrants de tots en horari escolar ho van permetre, fins i tot, alguns es van realitzar fora de l'horari de pràctiques.

Pel que fa al procediment dels diferents *focus groups*, com estava previst vam fer ús del registre d'àudio i dels diferents guions elaborats segons els participants, per tal que el moderador pogués orientar el debat mitjançant les preguntes i els punts a tractar, sempre estant obert a què el grup pogués inclús millorar els plantejaments o incorporar alguna novetat.

Centrant-nos en el procediment seguit amb l'observació a les diferents aules d'aproximadament 1 hora, a part del registre d'àudio, vam fer ús de la taula d'observació per tal de tenir en compte els ítems i la terminologia en les intervencions observades que, posteriorment, ens ajudarien a codificar i categoritzar la informació.

Quant a les entrevistes, el procediment de cadascuna va ser diferent, en el cas de la directora, la seva durada una mica més curta (uns 20 minuts aproximadament), tot i que molt ben invertits i amb aportacions per part seva molt interessants. Les entrevistes

també vam enregistrar-les amb una gravadora d'àudio, per tal de facilitar la recollida de dades i l'atenció dels entrevistats *in situ*, juntament amb la posterior anàlisi. Cal destacar que en tractar-se d'entrevistes semiestandarditzades, estaven obertes a la incorporació de noves preguntes per tal de respondre a l'objecte de l'estudi.

Pel que fa al procediment de l'anàlisi de dades, vam decidir centrar-nos en un tipus de raonament inductiu, per tal d'anar del més particular al més general amb una anàlisi qualitativa per categories. Consideràvem que l'anàlisi qualitativa a través de les observacions, els *focus groups* i les entrevistes, ens aportava matisos importants i complets des de perspectives diferents, tractant d'obtenir una mostra la més significativa possible.

Finalment, seguint els aspectes ètics de la recerca, deixem constància que les dades obtingudes seran analitzades i utilitzades de manera anònima i confidencial, quedant així recollit en un document elaborat de consentiment informat, dirigit a la tutora del centre de pràctiques i a tots els participants de l'estudi (vegeu Annex 6).

Resultats

A partir de l'anàlisi de dades qualitativa per categories s'exposen a continuació els resultats obtinguts en l'estudi, mitjançant un procés de codificació.

Vam fer ús de la categorització per anar comprenent i revelant significats potencials, per tal de poder desenvolupar idees comunes sobre les dades compilades. Les diferents categories van ser escollides atenent als temes principals de l'estudi, derivats dels objectius plantejats.

Per analitzar les dades obtingudes respecte a l'objectiu principal de l'estudi "analitzar l'autoavaluació com a eina d'aprenentatge i millora en l'alumnat", les categories i codis utilitzats van ser els següents:

- ❖ **Avaluació - Autoavaluació (eina Pla Personal)**
 - **Aprentatge Error (AE) - Autoconeixement (Ac)**
 - **Millora i Creixement Personal (MCP) - Autoestima (Ae)**
 - **Acompanyament (Orientació): Funció Tutorial / Família (A/O - FT/ F)**

Primerament, pel que fa als resultats obtinguts de les observacions realitzades, a les aules de 2n i 6è de primària amb el treball de l'eina Pla Personal (avaluació 2n trimestre), podem dividir-los en els moments de les tutories amb els alumnes grupals i les individuals.

En les tutories grupals d'ambdues aules, vam poder observar que la categoria (A/O - FT) era la més recurrent a través d'accions/estratègies per part del tutor/a envers els alumnes, com: el recordatori inicial dels criteris d'autoavaluació que havien de seguir, amb diferència notable en el curs de 2n i 6è respecte a l'esforç en la rigorositat (els de 6è no podien utilitzar les variables mitjanes); l'èmfasi sobre la comparativa-evolució d'un trimestre a l'altra en la millora dels objectius/mesures plantejats, i el recordatori del procediment de la valoració tutor-família. Cal destacar, que tot i la categoria esmentada ser la més recurrent, també es van poder identificar a través d'aquesta observació, les categories (AE), (Ac) i (MCP) per part de l'alumnat.

D'altra banda, en les tutories individuals vam poder observar la categoria (A/O - FT) més específicament a través del plantejament en l'alumne respecte si l'autoavaluació nova segons els seus objectius en el trimestre era ajustada o no, acompanyat de la valoració i argumentació del propi tutor (vegeu Annex 7); destacant la diferenciació del treball més reflexiu en el curs de 6è, respecte a la valoració i adequació de les mesures plantejades (si eren assumibles i viables o no, o es tractava d'implicació, esforç i ganes).

En conseqüència, la reflexió de l'alumne provocava un reajust sobre la seva autoavaluació a partir de la valoració del tutor i de la família, posteriorment a casa (A/O-FT, F), revisant els objectius/mesures establerts i el replantejament d'aquests o la proposta de nous, destacant la presència de les categories (AE), (Ac), (MCP), (Ae); més específicament treballades en el curs de 6è amb l'apartat d'autoconeixement principal del Pla Personal (com sóc, com aprenc, amb els companys, amb la família) redactat a l'inici de curs, amb el que observant les diferències al llarg d'aquest, poden fer una comparació reflexiva i evolutiva.

Pel que fa a les dades presentades a partir dels diversos *focus groups*, les dividirem en les obtingudes pels tutors i pels alumnes. Cal destacar que en els 2 *focus groups* als tutors, per una banda de 2n, 4t i 6è de primària, i per l'altra de 2n d'ESO, 4t d'ESO i 1r de batxillerat, vam observar molts punts d'acord amb els que també vam fer ús de les categories anteriors.

Primerament, pel que fa a l'avaluació és compresa pels diferents tutors com una eina d'aprenentatge global, de seguiment en l'aprenentatge i evolució de l'alumne, amb la que tant ells, la família, com el propi alumne obtenen una informació guia. Consideren que aquesta s'ha vist afectada pel canvi en el sistema d'ensenyament-aprenentatge (diverses metodologies) i en la concepció de l'avaluació, on l'alumne és cada vegada més protagonista i el que abans era més concret, ara comporta més dificultat en la

manera d'avaluar i en la comprensió dels pares. La *participació de l'alumnat* en l'avaluació, consideren que és important perquè li proporciona les tres perspectives avaluatives (tutor/família, autoavaluació, coavaluació) i l'orienta en el coneixement dels criteris amb els quals seran avaluats, mitjançant rúbriques que fomenten una reflexió prèvia sobre els seus punts forts i febles (Ac). L'*autoavaluació en l'alumnat* consideren que és un esforç molt positiu i útil en la reflexió i sinceritat sobre un mateix (AE), (Ac), i un pas previ en la funció tutorial (A/O- FT).

En referència al *Pla Personal*, consideren que és un document viu en el qual els alumnes en signar es comprometen, que ha de ser pactat i consensuat i va evolucionant al llarg del curs junt amb l'alumne, que ha de ser qui proposi les millores (AE), (Ac), (MCP). Estan d'acord en el fet que és una eina molt potent per la seva funció tutorial amb l'alumne i la família, ja que ajuda a detectar aspectes significatius en els diferents àmbits (escolar, familiar, personal); d'aquesta manera, poden fixar els objectius a aconseguir i les mesures a realitzar per millorar, que es revisen i s'autoavaluen cada trimestre (A/O- FT, F), (AE), (Ac), (MCP). Afirmen que es sorprenen sobre la capacitat que tenen els alumnes de definir-se i que, generalment, coincideixen les valoracions d'alumne-tutor-família, ja que estan molt acostumats a fer rúbriques (Ac), (Ae).

El *paper de la família* consideren que és essencial, ha d'anar en paral·lel i que aquesta respon implicant-se molt, acompanyant i ajudant al seu fill; la valoració tutor-família motiva als alumnes a seguir millorant i, als tutors el Pla Personal, els serveix d'ajuda i guia en el traspàs, calmant sobretot en l'etapa de secundària, la preocupació per l'adolescència i el futur professional (A/O- FT, F), (Ae), (MCP).

Pel que fa a l'*aprenentatge de l'error*, es tracta d'un eix transversal a l'escola que treballen molt, perquè consideren que serà un aprenentatge que sempre hauran de posar en practica a la vida, i afirmen que ells mateixos són els primers que ho viuen amb les constants modificacions, proves i canvis. Reforcen "l'encara no" (ho has fet tot el bé que podries fer-ho) i la incidència en què les oportunitats d'equivocar-se les han d'aprofitar; el feedback constant permet consultar als alumnes on han comès l'error i modificar, replantejant-se (AE), (A/O-FT), (Ac), (MCP).

Centrant-nos ara en els resultats obtinguts a partir dels 3 *focus groups* realitzats als alumnes de 2n d'ESO, 4t d'ESO i 1r de batxillerat, també vam observar molts punts d'acord, semblants als exposats anteriorment per part dels tutors, però amb diferències per la perspectiva oposada, i alguns de desacord. Primerament, pel que fa a l'*avaluació* consideren que és una manera d'obtenir informació sobre com van a nivell acadèmic i personal, on juga un paper fonamental el coneixement previ dels criteris i on la

importància no resideix tan sols en la nota sinó en el perquè, per tal de saber el motiu en què han fallat o estan fent bé i saber allò que han de millorar; valoren molt positivament el feedback avaluatiu tan constant amb (2-3 avaluacions al trimestre), ja que afirmen que són com alertes que els ajuden a reajustar-se amb marge (AE), (Ac). Concretament, l'*autoavaluació* la diferencien amb el procés de plantejament i reflexió en el que essent conscients i, sobretot sincers amb un mateix, poden conèixer-se i imaginar el resultat, adonant-se d'allò que estan fent bé, que ha de continuar, o per contra, allò que ha de millorar. Consideren útil l'autoavaluació perquè afirmen que la consciència i detecció de l'error representa el primer pas de la millora, amb un enfocament de repte i motivació (AE), (Ac), (Ae). Per portar-la a terme es guien inicialment per la nota del docent indicada, junt amb el feedback, i després realitzen la reflexió pròpia sobre l'atenció, la dedicació i l'esforç empleats (A/O-FT), (MCP).

En referència al *Pla Personal*, consideren en general que és útil perquè a les tutories ho revisen amb el tutor fent un seguiment i, d'aquesta manera, tenen presents els seus propòsits a millorar, mitjançant les mesures pactades que van actualitzant. Afirmen que els errors i objectius plantejats en el document, els ajuden a conèixer-se i a reflexionar, veient la seva evolució, sobretot en el cas dels més grans (AE), (Ac), (Ae), (MCP); normalment coincideix el que avalua l'alumne-tutor-família i en els casos que no és ajustat, expliquen que acaben veient-ho i essent conscients (A/O-FT, F), (Ac). Cal destacar, que els alumnes més grans opinen que tenen menys seguiment respecte als cursos anteriors, però admeten que poden i els hi agradaria sol·licitar-ne més però s'acomoden a les tutories obligatòries; en observació a aquest fenomen podem dir que des de l'educació primària a 3r d'ESO, sembla que hi ha més compromís per part de l'alumnat (A/O-FT, F), (MCP).

Pel que fa al *paper de la família* hi ha desacord entre els alumnes de les diferents etapes, sembla que degut a un canvi de perspectiva madurativa per l'adolescència. Els més petits (2n ESO), creuen que és important que hi participi la família perquè estiguin informats per tal de poder entendre'ls i ajudar-los; els mitjans (4t ESO) estan d'acord en el fet que ho revisin, però opinen que no hi han d'influir massa quant a dir el què han de fer, tot i que saben que si tenen present que alguna cosa no va bé poden ajudar-los, de vegades també els pot atabalar; els més grans (1r batx.) pensen que és important que participi la família, ja que pot veure l'evolució diària mentre que els professors només estan 1 any i, també per compartir informació perquè si tenen problemes amb ells o a l'escola, segurament es veurà reflectit en els estudis (A/O-FT, F). Respecte a la tutoria triangular inicial del curs (implantada a partir de 3r d'ESO), consideren que s'ha de fer i que és útil per ubicar-se i molt profitosa, ja que es veuen des de les 3 perspectives

(s'autoconeixen, els coneixen de l'escola i de casa) però que més d'una no els hi semblaria bé perquè alguns moments pot resultar incòmode, sobretot, pel que tenen a dir quant a l'àmbit familiar (A/O-FT, F), (Ac).

Pel que fa a l'*aprenentatge de l'error*, exposen la concepció que en l'equivocació està el repte i la reflexió de pensar en què fer per evitar la repetició en el futur, també destacant l'acceptació de l'escola en la consciència de l'error (AE), (Ac), (MCP).

Finalment, exposarem els resultats obtinguts de les entrevistes a la família d'un alumne de 3r de primària i a la directora del centre.

Pel que fa a la família, podem dir que segueix la mateixa línia que les dades exposades anteriorment amb els tutors i els alumnes, en els que destacarem dades significatives no presents fins ara.

Primerament, en referència a l'*avaluació* i la importància del perquè d'una nota, destacaven que és primordial tenir informació sobre l'evolució i el procés (tant la persona que és avaluada, com els que la rebien), ja que una nota numèrica es pot quedar en un concepte abstracte i ha de servir per conèixer-se i millorar; consideraven que la nota numèrica no és tan important, tot i reconèixer que condicionava el futur, però que realment el que era important per ells, era que en les tutories els hi diguessin que el seu fill estava fent una bona evolució en els seus processos d'aprenentatge i era conscient en allò què havia de fer per millorar (AE), (Ac), (MCP). L'*autoavaluació* consideraven que és fonamental com un aprenentatge personal de cara al seu futur en l'àmbit personal i laboral, molt més important que les notes del trimestre, en les que destaquen que normalment el seu fill està molt alineat i ajustat a la realitat, amb una consciència molt clara d'on està i en quin nivell (Ac).

En referència al *Pla Personal* van explicar que el consideraven una eina viva, un punt d'entesa on tots decidien el focus de millora i, tot i estar molt habituats des del cicle inicial, aquest era l'any que eren més conscients de la participació dels 3 (A/O- FT, F). També consideraven que el seu fill era més conscient dels objectius, els acordava i des de l'inici s'esforçava i, això sens dubte l'ajudava a millorar i, ells en ser conscients i participants del compromís, el podien ajudar, recolzar i motivar (Ac), (A/O- F). Destacaven que els sorprenia que el seu fill amb 8 anys fos capaç de definir-se amb la naturalitat que ho feia, plantejant la millora com un repte sense afectar a la seva autoimatge (Ae), (Ac), (MCP); consideraven que era degut al fet que s'havia treballat.

En referència als resultats de l'entrevista amb la directora podem destacar que l'*avaluació* l'entén com una eina de millora, mai de sanció, que ha de servir per valorar

el procés de l'alumne, sempre des d'una perspectiva holística i tenint en compte tots els àmbits de la persona, podent així proporcionar-li informació per continuar aprenent; afegeix que la idea del cercle li agrada més que la del triangle, ja que en l'avaluació haurien d'intervenir a part dels agents educatius, els clubs esportius, els esports i les activitats extracurriculars, enriquint i fent una avaluació molt més holística. Aquesta concepció avaluativa també va molt lligada a la manera de fer de l'escola, molt compromesa amb la innovació i el canvi, on mitjançant un procés intern de millora, actualment amb el 4t Pla Estratègic, consideren que és necessari sempre posar en judici el procés de transformació educativa per continuar millorant. De la mateixa manera, donen molta importància i treballen molt amb els alumnes des de petits l'autoconeixement (Ac), la valoració de la diversitat (Ae) i la reflexió en la millora a través de l'error (AE), que estableixen a partir del Pla Personal, on es posa en pràctica l'autoavaluació, la coavaluació i l'heteroavaluació amb la família i l'escola; un procés que consideren de reflexió constant, com una orientació personal prèvia pel disseny del seu futur, on destaca com a peça essencial l'acompanyament dels tutors i de les famílies (A/O - FT, F), (MCP).

Discussió i conclusions

Situant-nos en l'objectiu de l'estudi "analitzar l'autoavaluació com a eina d'aprenentatge i millora en l'alumnat", tot comprnent la transcendència de l'autoavaluació dins del procés avaluatiu a partir de la realitat social i educativa, també aprofundint en l'autoavaluació a través d'un instrument propi de centre Pla Personal de l'Alumne i, a través d'aquest, relacionar l'autoavaluació amb la millora i el creixement personal de l'alumnat, posarem en relació els resultats obtinguts respecte als enfocaments teòrics presentats inicialment.

En relació als resultats obtinguts, primerament, podem destacar que la concepció de l'avaluació ha anat canviant i evolucionant fins a l'actualitat, com el recorregut al llarg dels temps ens indicava. Hem pogut comprovar en el centre on s'ha portat a terme l'estudi, la tendència de canvi de la que ens parlava l'autor Santos (2007), cap a una avaluació cada vegada més holística i sistèmica; concebuda com un acompanyament reflexiu a l'alumne en la seva formació i aprenentatge, però sobretot, com un procés en el qual han de participar tots els membres de la comunitat educativa i, on l'autoavaluació té un paper essencial. L'avaluació també s'ha vist afectada pel canvi en el sistema d'ensenyament-aprenentatge, amb les diverses metodologies com feia referència l'autora Sanmartí (2007), repercutint en una dificultat afegida per l'adaptació constant i la concreció que implica respecte al mètode tradicional; destaca que la importància no

resideix en la nota final sinó en el perquè d'aquesta, per tal de saber el motiu per conèixer-se i millorar.

Pel que fa a l'autoavaluació centrada en l'alumnat, tal com afirmaven els teòrics Allal (1988), Paquay, Allal i Laveault (1990) i Sanmartí (2010), fomenta el desenvolupament de l'autonomia i la capacitat d'autoregulació, a través de l'autoreflexió i l'autocrítica, on la sinceritat juga un paper molt important, ja que genera criteris d'autoestima i confiança. En aquest procés, s'ha evidenciat la importància de l'establiment i coneixement d'uns criteris previs per part de l'alumnat, podent així preveure i ser conscients d'allò que estan fent bé o que han de millorar, representant la detecció de l'error, el primer pas de la millora amb un enfocament de repte i motivació i, esdevenint l'autoavaluació un pas previ en la funció tutorial dels docents.

L'autoavaluació podem afirmar que té una estreta relació amb el canvi en la concepció de l'error, com allò que no ha de ser ni amagat ni sancionat, sinó que ha de ser una oportunitat de millora i aprenentatge com ens indica Astolfi (1999). Hem trobat relacions respecte a aquest plantejament d'autors com Perrenoud (1991) i Sanmartí (2009) en la realitat estudiada, on l'aprenentatge de l'error és un eix transversal amb el qual a través de "l'encara no", l'alumnat pot reflexionar i autoregular-se caminant cap a la millora i la superació, contribuint així en el seu propi autoconeixement i autoestima.

Pel que fa a l'autoconeixement s'ha evidenciat el que consideraven els estudis previs, que quan abans comencin els alumnes a treballar-ho, abans seran conscients de com són, del que senten i, podran així incidir en el seu desenvolupament, reforçant també la seva autoestima (Cardenal, 1996). Hem pogut observar en l'alumnat, que aquest treball al llarg dels anys té realment els seus grans fruits com ens indica Bisquerra (2009), amb l'adquisició d'una consciència sobre si mateixos i una capacitat de definir-se (aspectes positius i negatius) molt sorprenent des de petits, sense afectar el seu autoconcepte.

En relació al paper de l'escola i la família en el procés avaluatiu de l'alumne, ha quedat demostrat en l'estudi a través de l'eina "Pla Personal", que és essencial en aquest la participació de tots els agents educatius com indica l'autor Santos (2007).

L'alumne és el protagonista del seu procés d'aprenentatge, qui ha de detectar els seus errors, reflexionar sobre el perquè i, trobar els propis camins de millora on és molt important l'acompanyament tutorial i familiar, que ha d'anar en paral·lel, amb un alt grau de confiança i motivació. Amb el que hem pogut determinar, que el Pla Personal, sens dubte, és una eina viva perquè va modificant-se i evolucionant junt amb els alumnes, a través d'objectius a aconseguir i mesures a realitzar per millorar, que es van

revisant i autoavaluant-se. La continuïtat del procés al llarg dels cursos, des de 1r de primària fins a 2n de batxillerat, fa que els alumnes cada vegada s'ajustin més a la realitat, incidint així en els seus processos cognitius i motivacionals com afirma l'autor Wolters (2007). També podem afirmar que és una eina de treball triangular molt potent, ja que atén els diferents àmbits (personal de l'alumne, escolar, familiar) els quals feia referència l'autor Monereo (2009). El Pla Personal serveix d'ajuda i guia en els traspassos amb els tutors i amb les famílies, permetent-les recolzar-se i implicar-se activament, podent comprendre la situació del seu fill a l'escola, sobretot en l'etapa de secundària, on la preocupació per l'adolescència i el futur professional és més creixent.

D'altra banda, tal com hem pogut veure en l'apartat de resultats obtinguts a partir dels participants (alumnes, tutors, família, directora), van aparèixer molts punts d'acord a través de les diferents categories (comentades anteriorment), on es pot evidenciar que tots van en una mateixa direcció i pensament amb una gran consonància. Únicament, en relació a l'eina Pla Personal, destacaríem en l'alumnat de primària i dels primers cursos de secundària en comparació als més grans de secundària i batxillerat, el canvi de perspectiva per qüestions maduratives en la diferència d'implicació i la necessitat de seguiment de l'escola i, de participació de la família. Doncs, en els més grans es fa molt evident l'afectació per la difícil etapa de l'adolescència, en la que experimenten constants canvis que repercuteixen en el desenvolupament molt ràpid dels seus pensaments i creences (autoconeixement i autoestima). Aquest fet els porta al sentiment d'ambivalència de no voler (seguiment, preocupació...) però a la vegada necessitar als altres (escola i família), per tal de saber com els veuen, cercant l'aprovació i la projecció positiva, on també valoren molt positivament, el rodatge d'aquest treball al llarg dels anys.

D'aquesta manera, podem concloure que l'autoavaluació centrada en l'alumnat posa en marxa tot un procés de reflexió introspectiu, desenvolupant l'autoconeixement i l'autoestima, a través de l'aprenentatge de l'error, cap a la millora i el creixement personal, que aniran marcant i definint en cada alumne el seu projecte de vida acadèmic i professional. Sense oblidar, les peces clau de l'acompanyament i l'orientació de l'escola i la família, que vam voler fer participants en l'estudi, per tal d'abordar i completar totes les perspectives que comprenia el procés avaluatiu de l'alumnat.

Reprenent el títol de la recerca que planteja la pregunta "aprendre per avaluar o avaluar per aprendre?", podem afirmar que aquest canvi de mirada fugint de la tradicional avaluació com a objectiu, ens porta a la concepció que l'acte d'avaluar comporta aprenentatge en si mateix. D'aquesta manera, podem concloure també el

nostre objectiu principal de l'estudi, afirmant que l'autoavaluació és una eina d'aprenentatge i millora de l'alumet.

Actualment, el món educatiu s'està adequant i dirigint cap a aquest camí de canvi, amb la finalitat comú de reflexionar i transformar l'educació del futur, dissenyant nous enfocaments avaluatius, on crear oportunitats en l'alumnat de ser protagonistes dels seus propis processos, en els que és essencial contemplar l'autoavaluació com una eina formativa de regulació i creixement personal.

Finalment, destacar que en el desenvolupament de l'estudi no es va presentar cap problema metodològic, ja que el procés va ser organitzat i pactat des de l'inici amb el centre, el que va permetre una estructuració clara en el procediment, quant a les observacions, els *focus groups* i les entrevistes realitzades.

Pel que fa a les limitacions, la principal de la recerca va ser el temps, ja que ens va determinar acotar la mostra de l'estudi, seleccionant els participants (alumnes i tutors) per cursos i etapes en els cinc *focus groups*, reduint les observacions a l'aula a dues, junt amb la perspectiva de la família a tan sols una entrevista, de la mateixa manera que amb la visió complementària de l'escola, a través de l'altra entrevista a la directora del centre. Som conscients que si haguéssim disposat de tot un curs escolar, hauríem pogut fer una investigació més completa i més evolutiva en el temps, però volem destacar la nostra satisfacció pel que considerem que tot i haver sigut a petita escala, s'ha obtingut un ventall de resultats molt complet, atenent a totes les perspectives implicades en l'objecte de l'estudi.

Per tal de proposar possibles recerques futures, podria ser molt interessant portar a terme un estudi en què s'analitzés l'evolució dels mateixos grups d'alumnes o, com una altra opció, es podria augmentar la mostra, implicant a tots els cursos i a més famílies. D'aquesta manera, podrien analitzar-se les repercussions al llarg dels anys, respecte al treball de l'autoavaluació com a eina d'aprenentatge i millora, a través del desenvolupament de l'autoconeixement, l'autoestima, l'aprenentatge de l'error i el creixement personal.

Referències bibliogràfiques

Ajuntament de Barcelona (2018). *Districtes d'Horta-Guinardó. El barri d'El Carmel*. [Consulta: 16 de Maig de 2018]. Disponible a: <http://lameva.barcelona.cat/horta-guinardo/ca/home/el-barri-del-carmel>

- Allal, L. (1988). Vers un élargissement de la pédagogie de maîtrise: Processus de régulation interactive, rétroactive et proactive. En M. Huberman (Ed.), *Assurer la réussite des apprentissages scolaires? Les propositions de la pédagogie de maîtrise* (pp.86-126). Paris: Delachaux & Niestlé.
- Anguera, M. T. i Blanco-Villaseñor, A. (2006). *¿Cómo se lleva a cabo un estudio observacional?*. Barcelona: Butlletí La Recerca. Universidad de Barcelona. Recuperat de: ub.edu/ice/recerca/pdf/ficha4-cast.pdf
- Astolfi, J. P. (1999) *El error: un medio para enseñar*. Colección Investigación y Enseñanza, nº 15. Sevilla: Diada Editora.
- Ballester, M. et al. (2006). *Evaluación como ayuda al aprendizaje*. España: Graó.
- Bisquerra, R. (2009). *Psicopedagogía de las emociones*. Madrid: Síntesis.
- Boekaerts, M., i Corno, L. (2005). Self-regulation in the classroom: A perspective on assessment and intervention. *Applied Psychology-an International Review-Psychologie Appliquee-Revue Internationale*, 54 (2), 199-231.
- Cardenal, V. (1996). *El autoconocimiento y la autoestima en el desarrollo de la madurez personal*. Málaga: Ediciones Aljibe.
- Deweck, C. (2016). *Mindset: La actitud del éxito*. Malaga: Sirio
- Efklides, A. (2006). Metacognitive Experiencies: The Missing Link in the Self-Regulated learning Process: A Rejoinder to Ainley and Patrick. *Educational Psychology Review*, 18, 278-291.
- Fundació Bertelsman (2014). *Guia de Orientación Profesional Coordinada: Manual práctico para una orientación de calidad en el ámbito educativo*. [Consulta: 16 de Maig de 2018]. Disponible a: <https://www.fundacionbertelsmann.org/es/home/publicaciones-raiz/publicacion/did/guia-de-orientacion-profesional-coordinada-1/>
- Fundació Jaume Bofill (2017). *Educació Demà*. [Consulta: 16 de Maig de 2018]. Disponible a: <http://www.fbofill.cat/projectes/educacio-dema>
- Generalitat de Catalunya: Departament d'Ensenyament (2011). *L'avaluació per a l'aprenentatge*. [Consulta: 16 de Maig de 2018]. Disponible a: http://www.edubcn.cat/racs_gene/extra/05_pla_de_formacio/direccions/primaria/bloc2/70_Avaluacio_x_aprenentatge_CEB.pdf

- Generalitat de Catalunya: Departament d'Ensenyament (2014). *Educació socioemocional. Projecte de convivència i èxit educatiu*. [Consulta: 16 de Maig de 2018]. Disponible a: <http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0050/57ac4851-e5d7-44b6-83f5-ce28b81f45e0/socioemocional.pdf>
- Generalitat de Catalunya. Consell Escolar de Catalunya (2017). *Ponència 5 - Neus Sanmartí: L'alumnat. Ara es demà. Debat sobre el futur de l'educació a Catalunya*. [Consulta: 16 de Maig de 2018]. Disponible a: http://consellescolarc.cat/gencat.cat/ca/actuacions/jornades/araesdema/ponencies/#FW_bloc_29961a1a-895f-11e6-aa5c-005056924a59_5
- González, A. i Barrios, M. (2012). Grupos de discusión. En A. González i M. Barrios, *Métodos y técnicas para la investigación del comportamiento informacional. Fundamentos y nuevos desarrollos* (pp. 183-208). Gijón: Trea.
- Monereo, C. (coord.) (2009). *PISA como excusa. Repensar la evaluación para cambiar la enseñanza*. Barcelona: Graó.
- Morgan, D. L. (1996). Focus groups. *Annual Review of Sociology*, 22, 129-152.
- Nunziati, G. (1990). Pour construire un dispositif d'évaluation formatrice. *Cahiers pédagogiques*, 280, 47-64.
- Paquay, L., Allal, L. i Laveault, D. (1990). L'auto-évaluation en questions. Propos pour un débat. *Mesure et évaluation en éducation*, 13 (3) 5-26.
- Perrenoud, P. (1991) Pour une approche pragmatique de l'évaluation formative. *Mesure et évaluation en éducation*, 13 (4) 49-81.
- Sanmartí, N. i Jorba, J. (1995). Autorregulación de los procesos de aprendizaje y construcción del conocimiento, *Alambique*, 4, 59-78.
- Sanmartí, N. (2007). *Evaluar para aprender. 10 ideas clave*. Barcelona: Graó.
- Sanmartí, N. (2009) La evaluación vista como un proceso de autorregulación. En J. Gairin (Coord.), *Nuevas funciones de la evaluación* (pp. 93-126). Ministerio de Educación. Madrid: Colección Aula Permanente.
- Sanmartí, N. (2010). *Avaluar per aprendre. L'avaluació per millorar els aprenentatges de l'alumnat en el marc del currículum per competències*. Generalitat de Catalunya: Direcció General de l'Educació Bàsica i el Batxillerat. [Consulta: 16 de Maig de 2018]. Disponible a:

http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0024/fc53024f-626e-423b-877a-932148c56075/avaluar_per_aprendre.pdf

Santos, M. (2007). *La evaluación como aprendizaje. Una flecha en la diana*. Madrid: Narcea Ediciones.

Scriven, M. (1967). *The Methodology of Evaluation*. Chicago, Rand: McNalhy.

Vendrell, R. (2017). Apunts del Mòdul 4.1: *Intervenció psicopedagògica en les etapes d'Educació Infantil i Primària: L'observació i la pràctica professional*. Barcelona: Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport. Universitat Ramon Llull, Blanquerna.

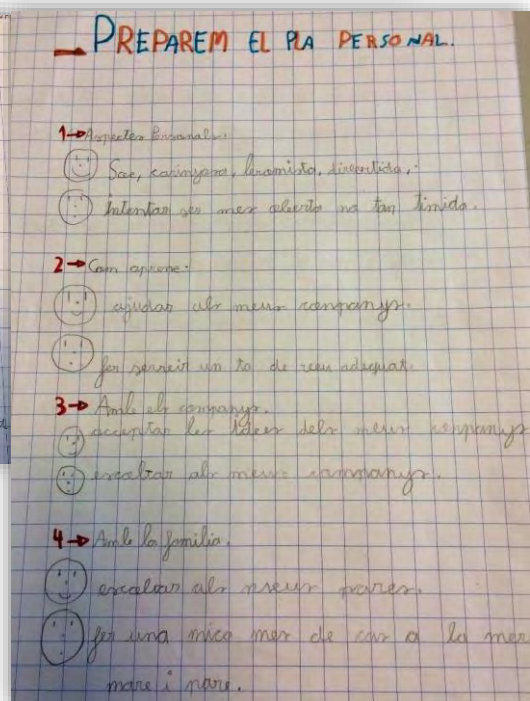
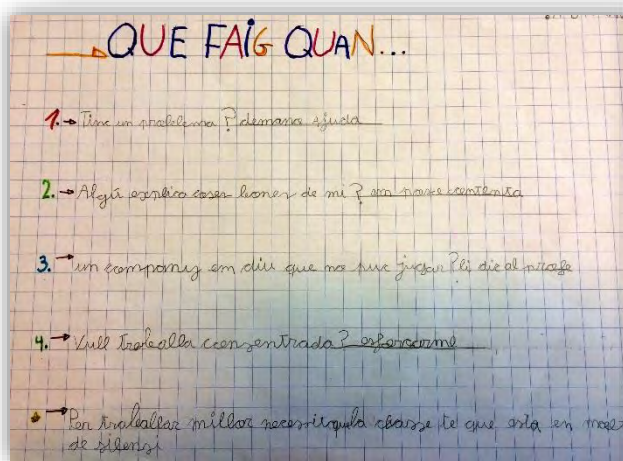
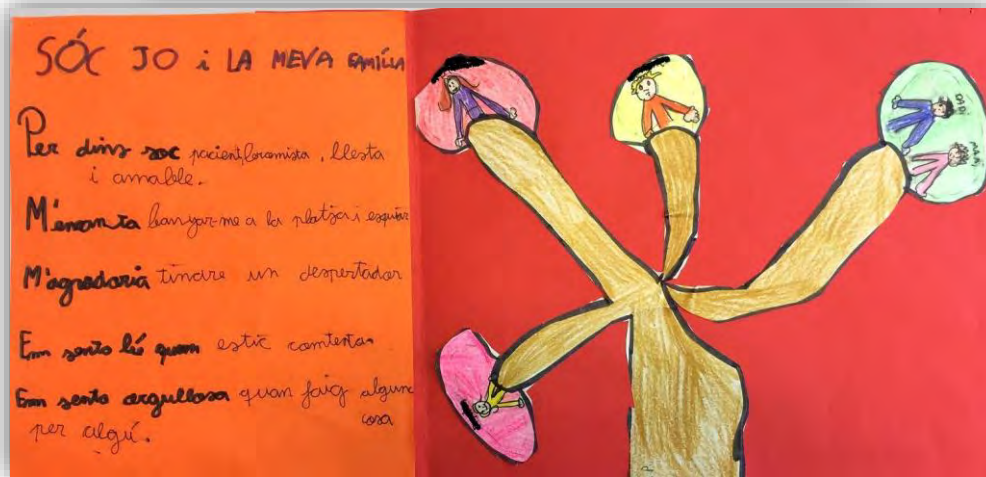
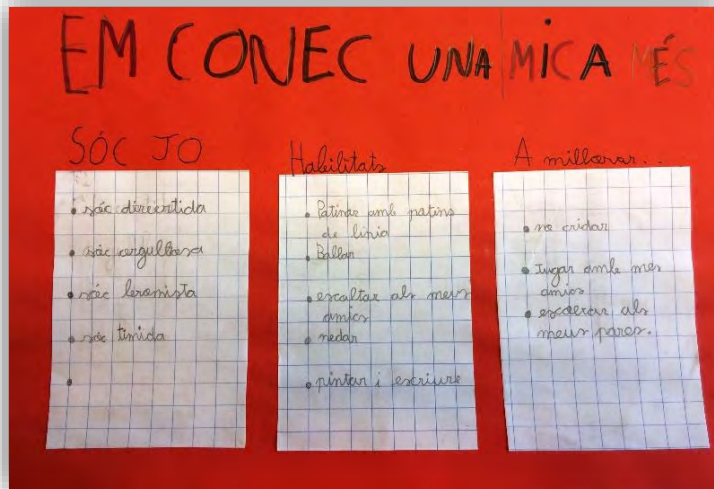
Watts, A. G. (1996). Experience-based learning about work. En A. G. Watts, B. Law, J. Killeen, J. M. Kidd, i R. Hawthorn, *Rethinking careers education and guidance: Theory, policy and practice* (pp. 232-246). Londres: Routledge.

Wolters, C., i Rosenthal, H. (2000). The relation between students' motivational beliefs and their use of motivational regulation strategies. *International Journal of Educational Research*, 33, 801–820.

Wolters, C. A. (2007). *Regulation of motivation across contexts for learning*. Budapest: Earli.

Annexos

Annex 1. Activitats prèvies d'autoconeixement en l'elaboració del Pla Personal

Annex 2. Exemples de Pla Personal: 3r de primària, 2n d'ESO, 3r d'ESO - batxillerat

Pla Personal

CURS: 3n primària
cicle mitjà

ASPECTES PERSONALS

- **Objectiu:** intentar ser més calenta
 - deixar la timidesa de banda i PARTICIPAR
 - mostrar-me alegre, breu i divertida

1a TR. nov des

2n TR. feb març

3a TR. abr maig

- **Objectiu:**

1a TR. nov des

2n TR. feb març

3a TR. abr maig

COM APRENC

- **Objectiu:** tenir atenció quan treballa
 - estar concentrat, alerta abans d'espantar
 - tenir un to de veu adequat

1a TR. nov des

2n TR. feb març

3a TR. abr maig

• ai, el to de veu!!

- **Objectiu:** Millorar la qualitat de les feines
 - tenir ganes de fer la feina ben feta
 - presentarla a temps

1a TR. nov des

2n TR. feb març

3a TR. abr maig

- **Objectiu:**

1a TR. nov des

2n TR. feb març

3a TR. abr maig

AMB ELS COMPANYES

- **Objectiu:** Respectar als meus companys
 - Enaltar les seues idees
 - Participar quan treballarem en equip i atenció al volum de veu.

1a TR. nov des

2n TR. feb març

3a TR. abr maig

- **Objectiu:**

1a TR. nov des

2n TR. feb març

3a TR. abr maig

AMB LA FAMILIA

- **Objectiu:** col·laborar en les feines domèstiques
 - ajudar a rentar i després a taula
 - fer les coses que em demanen amb atenció

1a TR. nov des

2n TR. feb març

3a TR. abr maig

- **Objectiu:** tractar millor a la família
 - respondre les amb un to de veu adequat
 - fer coses a la que diguin els pares

1a TR. nov des

2n TR. feb març

3a TR. abr maig

signatures:

Alumne/a: _____ Tutor/a: _____ Pares: _____

PLA PERSONAL

2n ESO
Nom:
Tutor:
Curs:

Àmbit acadèmic

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Àmbit personal i de relació

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Àmbit familiar

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Àmbit extracurricular

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Objectiu:
 Actuacions:

Signatura Alumne Signatura Famíles Signatura Tutor

PROJECTE DE MILLORA PERSONAL I ACADÈMICA (3r d'ESO - BATX)

ALUMNE..... CURS.....
TUTOR PERSONAL.....

1. ÀMBIT ESCOLAR 1.1. PROCÉS D'APRENENTATGE

OBJECTIUS	ACTUACIONS	TEMPORITZACIÓ	VALORACIÓ	EVIDÈNCIES

1.2. AUTOVALUACIÓ (autoconeixement, autoexigència...)

OBJECTIUS	ACTUACIONS	TEMPORITZACIÓ	VALORACIÓ	EVIDÈNCIES

3. ÀMBIT PERSONAL

OBJECTIUS	ACTUACIONS	TEMPORITZACIÓ	VALORACIÓ	EVIDÈNCIES

2. ÀMBIT D'ORIENTACIÓ PROFESSIONAL 2.1. Opció de batxillerat

2.2. Opció de modalitat

2.3. Pla PAU (tutories d'orientació professional)

2.4. Simulacre de les notes batxillerat PAU

2.5. Cerca de diferents opcions universitàries i/o cicles formatius

2.6. Perspectives de futur
A curt termini (estada a l'empresa, beques, estiu...)

A llarg termini (estudis posteriors, món laboral)

4. ÀMBIT DE CONVIVÈNCIA I PARTICIPACIÓ

OBJECTIUS	ACTUACIONS	TEMPORITZACIÓ	VALORACIÓ	EVIDÈNCIES

Annex 4. Guions - focus groups

❖ GUIÓ ALUMNES DE 2n d'ESO (12-13 anys)

INTRODUCCIÓ DELS GRANS TEMES:

- Què en penseu sobre **avaluació / autoavaluació**. La importància del perquè d'una nota/el resultat o el procés.
- **Pla Personal:** si penseu que és útil, com us ajuda.. si us ajuda el “qüestionari personal previ” (àmbit acadèmic, personal i familiar) en l'elaboració del Pla Pers.
 - Els *participants* (vosaltres com a protagonistes, la família..).
 - Com us plantegeu la *millora i el creixement personal* (en l'aprenentatge): a través del plantejament d'objectius i actuacions (revisen)/aprenentatge de l'error.
 - Com repercuteix en el vostre *autoconeixement i autoestima*: (els errors, els objectius..) i la relació amb la orientació acadèmica i professional.

Avaluació / Autoavaluació

- Què és per vosaltres l'avaluació?
- Penseu que és important saber el perquè d'una nota d'un examen o una nota final d'assignatura? O tan sols sabent la nota ja està bé?
- Què és per vosaltres l'autoavaluació?
- Penseu que és útil (us serveix per millorar) l'autoavaluació? Per què?
- Quins aspectes considereu per fer l'autoavaluació? Com decidiu quina valoració fer del vostre treball/esforç/procés?
- Coneixeu prèviament els criteris amb els que sou avaluats?

Pla Personal

- Considereu útil el Pla Personal? Podríeu explicar com us ajuda?
- Penseu que us ajuda el “qüestionari personal previ” (àmbit acadèmic, personal i familiar) per elaborar el Pla Personal?

Participants

- Creieu que és important que en el vostre Pla Personal hi participi la vostra família? Per què? Us agrada?
- Us ajuda la vostra família a millorar i aconseguir els objectius del vostre Pla Personal? Com?

Millora i creixement personal (aprenentatge)

- Us ajuda a aprendre el fet de marcar-vos en cada àmbit (acadèmic, personal i de relació, familiar i extracurricular) uns objectius i unes actuacions i revisar-los cada trimestre? Per a què us serveix?

- Què feu per aconseguir aquests objectius i portar aquestes actuacions a terme?
- Què feu si no aconseguíu els objectius plantejats al Pla Personal?
- Què penseu quan us equivoqueu amb alguna cosa?
- Considereu que l'error us ajuda a aprendre (el dia de l'error a l'escola)?
- Considereu que l'aprenentatge de l'error us ajuda a plantejar-vos nous objectius?

Autoconeixement i autoestima

- Penseu que aquests errors i objectius plantejats us ajuden a conèixer-vos? (el que et costa més, el que menys, el que pots fer per millorar...)
- Normalment coincideix el resultat d'allò que avalua/valora el tutor i la família amb el que vosaltres us autoavalueu? Què penseu quan no coincideix?

Conclusions

Dit això...

- Penseu que el Pla Personal us ajuda a entendre les vostres notes?
- Penseu que el Pla Personal us ajuda a millorar al llarg del curs? A superar-vos i sentir-vos satisfets de vosaltres mateixos?

❖ GUIÓ ALUMNES DE 4t d'ESO (15 anys)

INTRODUCCIÓ DELS GRANS TEMES:

- Què en penseu sobre **avaluació / autoavaluació**. La importància del perquè d'una nota/el resultat o el procés.
- **Pla Personal:** si penseu que és útil, com us ajuda.. si us ajuda el "qüestionari personal previ" (àmbit acadèmic, personal i familiar) en l'elaboració del Pla Pers.
 - Els *participants* (vosaltres com a protagonistes, la família..).
 - Com us plantegeu la *millora i el creixement personal* (en l'aprenentatge): a través del plantejament d'objectius i actuacions (revisen)/aprenentatge de l'error.
 - Com repercuteix en el vostre *autoconeixement i autoestima*: (els errors, els objectius..) i la relació amb la orientació acadèmica i professional.

Avaluació / Autoavaluació

- Què és per vosaltres l'avaluació?
- Penseu que és important saber el perquè d'una nota d'un examen o una nota final d'assignatura? O tan sols sabent la nota ja està bé?
- Què és per vosaltres l'autoavaluació?
- Penseu que és útil (us serveix per millorar) l'autoavaluació? Per què?

- Quins aspectes considereu per fer l'autoavaluació? Com decidiu quina valoració fer del vostre treball/esforç/procés?
- Coneixeu prèviament els criteris amb els que sou avaluats?

Pla Personal

- Considereu útil el Pla Personal? Podríeu explicar com us ajuda?
- Penseu que us ajuda el "qüestionari personal previ" (àmbit acadèmic, personal i familiar) per elaborar el Pla Personal? I la "guia d'autoavaluació de les competències" (àmbit escolar, personal, de convivència i participació)?

Participants

- Creieu que és important que en el vostre Pla Personal hi participi la vostra família? Per què? Us agrada?
- Us ajuda la vostra família a millorar i aconseguir els objectius del vostre Pla Personal? Com?

Millora i creixement personal (aprenentatge)

- Us ajuda a aprendre el fet de marcar-vos en cada àmbit (escolar, d'orientació professional: opció batxillerat, PAU, visió futur..., personal, de convivència i participació) uns objectius i unes actuacions i revisar-los cada trimestre? Per a què us serveix?
- Què feu per aconseguir aquests objectius i portar aquestes actuacions a terme (evidències)?
- Què penseu quan us equivoqueu amb alguna cosa?
- Considereu que l'error us ajuda a aprendre (el dia de l'error a l'escola)?
- Considereu que l'aprenentatge de l'error us ajuda a plantejar-vos nous objectius?

Autoconeixement i autoestima

- Penseu que aquests errors i objectius plantejats us ajuden a conèixer-vos? (el que et costa més, el que menys, el que pots fer per millorar...)
- Normalment coincideix el resultat d'allò que avalua/valora el tutor i la família amb el que vosaltres us autoavalueu? Què penseu quan no coincideix?

Conclusions

Dit això...

- Penseu que els Pla Personal us ajuden a entendre les vostres notes?
- Penseu que els Pla Personal us ajuden a millorar al llarg del curs? A superar-vos i sentir-vos satisfets de vosaltres mateixos?

❖ GUIÓ ALUMNES DE 2n de Batxillerat (17 anys)

INTRODUCCIÓ DELS GRANS TEMES:

- Què en penseu sobre **avaluació / autoavaluació**. La importància del perquè d'una nota/el resultat o el procés.
- **Pla Personal:** si penseu que és útil, com us ajuda.. si us ajuda el “qüestionari personal previ” (àmbit acadèmic, personal i familiar) en l'elaboració del Pla Pers.
 - Els *participants* (vosaltres com a protagonistes, la família..).
 - Com us plantegeu la *millora i el creixement personal* (en l'aprenentatge): a través del plantejament d'objectius i actuacions (revisen)/aprenentatge de l'error.
 - Com repercuteix en el vostre *autoconeixement i autoestima*: (els errors, els objectius..) i la relació amb la orientació acadèmica i professional.

Avaluació / Autoavaluació

- Què és per vosaltres l'avaluació?
- Penseu que és important saber el perquè d'una nota d'un examen o una nota final d'assignatura? O tan sols sabent la nota ja està bé?
- Què és per vosaltres l'autoavaluació?
- Penseu que és útil (us serveix per millorar) l'autoavaluació? Per què?
- Quins aspectes considereu per fer l'autoavaluació? Com decidiu quina valoració fer del vostre treball/esforç/procés?
- Coneixeu prèviament els criteris amb els que sou avaluats?

Pla Personal

- Considereu útil el Pla Personal? Podríeu explicar com us ajuda?
- Penseu que us ajuda el “qüestionari personal previ” (àmbit acadèmic, personal i familiar) per elaborar el Pla Personal? I la “guia d'autoavaluació de les competències” (àmbit escolar, personal, de convivència i participació)?

Participants

- Considereu que és important que en el vostre Pla Personal hi participi la vostra família? Per què? Us agrada?
- Us ajuda la vostra família a millorar i aconseguir els propòsits del vostre Pla Personal? Com?

Millora i creixement personal (aprenentatge)

- Us ajuda a aprendre el fet de marcar-vos en cada àmbit (escolar, d'orientació professional: opció batxillerat, PAU, visió futur.., personal, de convivència i

participació) uns objectius i unes actuacions, respecte les competències i revisar-los cada trimestre? Per a què us serveix?

- Què feu per aconseguir aquests objectius i portar aquestes actuacions a terme (evidències)?
- Què penseu quan us equivoqueu amb alguna cosa?
- Considereu que l'error us ajuda a aprendre (el dia de l'error a l'escola)?
- Considereu que l'aprenentatge de l'error us ajuda a plantejar-vos nous objectius?

Autoconeixement i autoestima

- Penseu que aquests errors i objectius plantejats us ajuden a conèixer-vos? (el que et costa més, el que menys, el que pots fer per millorar...)
- Normalment coincideix el resultat d'allò que avalua/valora el tutor i la família amb el que vosaltres us autoavalueu? Què penseu quan no coincideix?

Conclusions

Dit això...

- Penseu que els Pla Personal us ajuden a entendre les vostres notes? I a orientar-vos acadèmicament i professionalment?
- Penseu que els Pla Personal us ajuden a millorar al llarg del curs? A superar-vos i sentir-vos satisfets de vosaltres mateixos?

❖ GUIÓ TUTORS DE 2n, 4t i 6è de primària

INTRODUCCIÓ DELS GRANS TEMES:

- Què en penseu sobre **avaluació / autoavaluació**. La importància del perquè d'una nota/el resultat o el procés.
- **Pla Personal:** com us ajuda en la vostra funció tutorial.
 - Els *participants* (el propi alumne com a protagonista, la família...).
 - Com es planteja la *millora i creixement personal* (aprenentatge) en els alumnes: a través del plantejament d'objectius i actuacions (revisen).
 - Com repercuteix en el treball de l'*autoconeixement i autoestima*: (relacionat posteriorment amb la orientació acadèmica i professional).

Avaluació / Autoavaluació

- Què és per vosaltres l'avaluació?
- Penseu que és important que els vostres alumnes sàpiguen el perquè d'una nota d'un examen o una nota final d'assignatura? Doneu a conèixer als vostres alumnes els criteris amb els que seran avaluats?

- Quina és la vostra opinió en relació a que els alumnes participin en el procés d'avaluació? Penseu que és útil l'autoavaluació pels vostres alumnes? Per què?

Pla Personal

- Podríeu explicar com us ajuda el Pla Personal en la vostra funció tutorial?
- Penseu que els ajuden les activitats prèvies (em conec, sóc jo, què faig quan...) per elaborar el Pla Personal? Els hi costa en general els plantejaments (autoconeixement) d'aquestes activitats?

Participants

- Considereu que és important que en el Pla Personal hi participi l'alumne, l'escola i la família? Per què?
- Detecteu que la família s'implica generalment en el seguiment del Pla Personal? Com ho feu?
- Proposeu mesures amb la família per l'assoliment dels objectius del seu fill?

Millora i creixement personal (aprenentatge)

- Considereu que el fet que els alumnes es proposin uns objectius en cada àmbit (aspectes personals, com aprenc, amb els companys, la família) i es revisin cada trimestre, autoavaluant-se, els fa millorar i créixer personalment?
- Que feu com a tutors per ajudar-los a fer que aconseguixin aquests objectius i portar els seus propòsits a terme (evidències)?
- Hi ha molta cultura de l'aprenentatge de l'error en les vostres aules, no? Com fometeu que l'error els ajuda a aprendre?

Autoconeixement i autoestima

- Segurament veieu l'evolució dels alumnes d'un curs a l'altre respecte a la consciència sobre el seu autoconeixement, a partir dels seus errors i objectius plantejats, no? (allò que costa més, allò que menys, el que pot fer per millorar...)
- Considereu que el treball del Pla Personal (autoconeixement) els ajuda posteriorment en l'orientació acadèmica i professional?
- Normalment coincideix el resultat d'allò que avalua l'alumne i la família amb el que vosaltres avalueu? Com ho treballeu amb l'alumne quan no coincideix?

Conclusions

Dit això...

- Podríem afirmar que el Pla Personal us ajuda a fer entendre les notes dels vostres alumnes i a què millorin al llarg del curs? (a superar-se i sentir-se satisfets de si mateixos)

- És a dir, podríem afirmar que el Pla Personal és una eina de millora i creixement personal de l'alumnat?

❖ GUIÓ TUTORS DE 2n d'ESO, 4t d'ESO, 2n de Batxillerat

INTRODUCCIÓ DELS GRANS TEMES:

- Què en penseu sobre **avaluació / autoavaluació**. La importància del perquè d'una nota/el resultat o el procés.
- **Pla Personal:** com us ajuda en la vostra funció tutorial.
 - Els *participants* (el propi alumne com a protagonista, la família...).
 - Com es planteja la *millora i creixement personal* (aprenentatge) en els alumnes: a través del plantejament d'objectius i actuacions (revisen).
 - Com repercuteix en el treball de *l'autoconeixement i autoestima*: relacionat amb la orientació acadèmica i professional.

Avaluació / Autoavaluació

- Què és per vosaltres l'avaluació?
- Penseu que és important que els vostres alumnes sàpiguen el perquè d'una nota d'un examen o una nota final d'assignatura? Doneu a conèixer als vostres alumnes els criteris amb els que seran avaluats?
- Quina és la vostra opinió en relació a que els alumnes participin en el procés d'avaluació? Penseu que és útil l'autoavaluació pels vostres alumnes? Per què?

Pla Personal

- Podríeu explicar com us ajuda el Pla Personal en la vostra funció tutorial?
- Penseu que els ajuda el "qüestionari personal previ" (àmbit acadèmic, personal i familiar) per elaborar el Pla Personal? I la "guia d'autoavaluació de les competències" (àmbit escolar, personal, de convivència i participació? Els hi costen en general els plantejaments d'aquestes activitats en aquestes etapes?(autoconeixement)

Participants

- Considereu que és important que en el Pla Personal hi participi l'alumne, l'escola i la família? Per què?
- Detecteu que la família s'implica generalment en aquests cursos més que en la primària? (necessitat d'apropament - adolescència)

Millora i creixement personal (aprenentatge)

- Considereu que el fet que els alumnes es proposin en cada àmbit (escolar, d'orientació professional: opció batxillerat, PAU, visió futur..., personal, de

convivència i participació) uns objectius i unes actuacions respecte les competències, es revisin cada trimestre, autoavaluant-se, els fa millorar i créixer personalment?

- Que feu com a tutors per ajudar-los a que aconseguixin aquests objectius i portar els seus propòsits a terme (evidències)?
- Hi ha molta cultura de l'aprenentatge de l'error en les vostres aules, no? Com fomenteu que l'error els ajuda a aprendre?

Autoconeixement i autoestima

- L'adolescència és una etapa on segurament veieu l'evolució dels alumnes respecte al seu autoconeixement i autoestima, no? (allò que costa més, allò que menys, el que pot fer per millorar... habilitats, capacitats, interessos)
- Considereu que el treball del Pla Personal els ajuda molt sobretot en l'orientació acadèmica i professional? Complementeu amb altres activitats d'orientació acadèmica i professional?
- Normalment coincideix el resultat d'allò que valora l'alumne i la família amb el que vosaltres valoreu? Com ho treballeu amb l'alumne quan no coincideix?

Conclusions

Dit això...

- Podríem afirmar que el Pla Personal us ajuda a fer entendre les notes dels vostres alumnes i a què millorin al llarg del curs? (a superar-se i sentir-se satisfets de si mateixos)
- És a dir, podríem afirmar que el Pla Personal és una eina de millora i creixement personal de l'alumnat? I sobre tot, en aquesta etapa d'orientació acadèmica i professional?

Annex 5. Entrevistes semiestandaritzades

❖ ENTREVISTA A LA DIRECTORA DEL CENTRE

Avaluació / Autoavaluació

- “Aprendre per avaluar o avaluar per aprendre” quina és la teva opinió? Què representa per l'escola l'avaluació?
- En l'actualitat es parla d'un canvi de paradigma respecte al procés d'avaluació i vosaltres al PEC feu referència a una avaluació holística, a què us referiu?
- Aquesta és una escola molt compromesa amb la innovació i el canvi, i per aquest motiu és molt important estar en constant actualització, de la mà d'iniciatives orientades a la millora i la innovació educativa, no? (com “Educació Demà” de la Fundació Jaume Bofill – ella és membre del comitè científic) Quines iniciatives esteu portant a terme actualment i com contribueixen a la societat?
- Tenen un paper molt important, l'autoavaluació, la reflexió i la crítica dels estudiants respecte als seus propis aprenentatges? (L'autoavaluació és una competència bàsica que forma part de “l'aprendre a aprendre”).

Pla Personal

- Pel que fa a l'eina pròpia del centre “El Pla Personal”, quin paper juga l'autoavaluació de l'alumne?

Participants

- Perquè és tan important que hi participin l'alumne, l'escola i la família? (els tutors m'han comentat que s'impliquen + apareix a la carta de compromís)
- Com presenteu el procés (autoavaluació i autoconeixement) als alumnes? Com els introduïu?

Millora i creixement personal (aprenentatge)

- Consideres que el fet que els alumnes es proposin uns objectius en cada àmbit (aspectes personals, com aprenc, amb els companys, la família) i es revisin cada trimestre, autoavaluant-se, els fa millorar i créixer personalment?
- Neus Sanmartí és una de les referents pel que fa al canvi en la concepció de l'error, afirma que l'error no pot ser amagat ni sancionat sinó que ha de ser l'eix de l'aprenentatge. En les vostres aules hi ha molta cultura de l'aprenentatge de l'error, no? Com fomenteu en els alumnes que l'error els ajuda a aprendre?

Autoconeixement i autoestima

- Els experts consideren que quan abans comencin els alumnes a treballar el concepte d'autoconeixement i a entendre's a ells mateixos, millor. És aquest

motiu pel qual El Pla Personal és una eina transversal des de cicle inicial fins al Batxillerat?

- Veieu l'evolució dels alumnes d'un curs a l'altre respecte a la consciència sobre el seu autoconeixement, a partir dels seus errors i objectius plantejats al Pla Personal? (allò que costa més, allò que menys, el que pot fer per millorar...)
- Consideres que aquesta metodologia de treball amb el Pla Personal al llarg dels anys, repercuteix en l'autoconeixement, l'autoestima i la preparació dels alumnes per prendre decisions en el futur sobre el seu camí? (orientació acadèmica i professional)

Conclusions

Dit això...

- Podríem afirmar que el Pla Personal és una eina que ajuda a fer entendre les notes als alumnes i a què millorin al llarg del curs? (a superar-se i sentir-se satisfets de si mateixos)
- És a dir, podríem afirmar que el Pla Personal és una eina de millora i creixement personal de l'alumnat?

❖ ENTREVISTA A LA FAMÍLIA D'UN ALUMNE

Avaluació / Autoavaluació

- Què és per vosaltres l'avaluació?
- Penseu que és important que els vostre fill sàpiga el perquè d'una nota d'un examen o una nota final d'assignatura?
- Penseu que és útil l'autoavaluació pel vostre fill? Per què?

Pla Personal

- Em podríeu explicar què penseu sobre l'elaboració del Pla Personal cada curs?

Participants

- Considereu que és important que en el Pla Personal hi participeu, junt amb el vostre fill i l'escola? Perquè?
- En què consisteix exactament el seguiment que feu amb el Pla Personal del vostre fill?
- Contribuiu a casa en l'assoliment dels objectius del vostre fill? Què feu?

Millora i creixement personal (aprenentatge)

- Considereu que el fet que el vostre fill es proposi uns objectius en cada àmbit (aspectes personals, com aprenc, amb els companys, la família) i es revisin cada trimestre, autoavaluant-se, el fa millorar i créixer personalment?

- Penseu que l'error ajuda a aprendre al vostre fill?

Autoconeixement i autoestima

- Veieu l'evolució del vostre fill d'un curs a l'altre respecte a la consciència sobre el seu autoconeixement, a partir dels seus errors i objectius plantejats? (allò que costa més, allò que menys, el que pot fer per millorar...)
- Normalment coincideix el resultat d'allò que avalua el vostre fill amb allò que l'escola i vosaltres avalueu? Com ho gestioneu amb ell quan no coincideix?

Conclusions

Dit això...

- Podríem afirmar que el Pla Personal us ajuda a entendre les notes del vostre fill, com va a l'escola, i a què millori al llarg del curs? (a superar-se i sentir-se satisfets de si mateixos)
- És a dir, podríem afirmar que el Pla Personal és una eina de millora i creixement personal del vostre fill?

Annex 6. Consentiment informat

CONSENTIMENT INFORMAT

Títol: Treball de Fi de Màster en Psicopedagogia (TFM):

Aprendre per avaluar o avaluar per aprendre? “L’autoavaluació com a eina d’aprenentatge”.

Responsable de l'estudi:

Melania Portolés Ferré

INFORMACIÓ BÀSICA

El Treball de Fi de Màster que s'està duent a terme, emmarca com a tema principal l'autoavaluació com a eina d'aprenentatge a través del “Pla Personal de l'Alumne”, un instrument propi del centre.

En aquest treball els objectius que s'han marcat són: analitzar l'autoavaluació com a eina d'aprenentatge i millora en l'alumnat com a objectiu general, seguit de comprendre la transcendència de l'autoavaluació dins del procés avaluatiu a partir de la realitat social i educativa, aprofundir en l'autoavaluació a través d'un instrument propi de centre “Pla Personal de l'Alumne” i relacionar l'autoavaluació amb la millora i el creixement personal de l'alumnat a través de l'eina “Pla Personal de l'Alumne”.

Per a poder obtenir la informació necessària per a resoldre els objectius principals d'aquest treball, es realitzaran algunes observacions a les aules de primària, dues entrevistes (una a la directora del centre i l'altra a una família d'un alumne) i diversos focus-groups (a tutors i alumnes de diferents cursos). Tant les observacions, com les entrevistes i els focus-group ens permetran analitzar els seus resultats i conèixer més en profunditat les diferents perspectives, respecte: l'avaluació/l'autoavaluació i el Pla Personal (participants, millora i creixement personal, autoconeixement i autoestima). És per aquest motiu que la participació en aquestes observacions, focus-groups i entrevistes són imprescindibles per poder dur a terme l'estudi.

El material i/o les dades obtingudes gràcies a la seva participació en aquest treball de Màster, seran d'ús exclusiu intern de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i l'Esport-Blanquerna. En el cas que fossin incloses en una publicació dins de l'àmbit acadèmic i científic, complirien estrictament les condicions ètiques de confidencialitat, exigides en una recerca d'aquestes característiques.

La persona participant ha de llegir i contestar les següents preguntes amb atenció (encerclar la resposta correcta):

Ha llegit tota informació que li ha estat facilitada sobre aquest estudi? SÍ/NO

Ha tingut l'oportunitat de preguntar i comentar qüestions sobre l'estudi? SÍ/NO

Ha rebut suficient informació sobre aquest estudi? SÍ/NO

Ha rebut respostes satisfactòries a totes les preguntes? SÍ/NO

Està d'acord en participar-hi? SÍ/NO

Autoritza la seva participació en l'estudi? SÍ/NO

Autoritza la participació de les persones de les quals és responsable (en el cas d'una representació institucional)? SÍ/NO

Data:

Signatura de la persona participant (noms i cognoms entre parèntesis):

.....

- Exemplar per al participant -

CONSENTIMENT INFORMAT

Títol: Treball de Fi de Màster en Psicopedagogia (TFM):

Aprender per avaluar o avaluar per aprendre? "L'autoavaluació com a eina d'aprenentatge".

Responsable de l'estudi:

Melania Portolés Ferré

INFORMACIÓ BÀSICA

El Treball de Fi de Màster que estic duent a terme, emmarca com a tema principal l'autoavaluació com a eina d'aprenentatge a través del "Pla Personal de l'Alumne", un instrument propi del centre.

En aquest treball els objectius que s'han marcat són: analitzar l'autoavaluació com a eina d'aprenentatge i millora en l'alumnat com a objectiu general, seguit de comprendre la transcendència de l'autoavaluació dins del procés avaluatiu a partir de la realitat social i educativa, aprofundir en l'autoavaluació a través d'un instrument propi de centre "Pla Personal de l'Alumne" i relacionar l'autoavaluació amb la millora i el creixement personal de l'alumnat a través de l'eina "Pla Personal de l'Alumne".

Per a poder obtenir la informació necessària per a resoldre els objectius principals d'aquest treball, realitzaré algunes observacions a les aules de primària, dues entrevistes (una a la directora del centre i l'altra a una família d'un alumne) i diversos focus-groups (a tutors i alumnes de diferents cursos). Tant les observacions, com les entrevistes i els focus-groups em permetran analitzar els seus resultats i conèixer més en profunditat les diferents perspectives, respecte: l'avaluació/l'autoavaluació i el Pla Personal (participants, millora i creixement personal, autoconeixement i autoestima). És per aquest motiu que la participació en aquestes observacions, focus-groups i entrevistes són imprescindibles per poder dur a terme l'estudi.

El material i/o les dades obtingudes gràcies a la seva participació en aquest treball de Màster, seran d'ús exclusiu intern de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i l'Esport-Blanquerna. En el cas que fossin incloses en una publicació dins de l'àmbit acadèmic i científic, complirien estrictament les condicions ètiques de confidencialitat, exigides en una recerca d'aquestes característiques.

La persona participant ha de llegir i contestar les següents preguntes amb atenció (encerclar la resposta correcta):

Ha llegit tota informació que li ha estat facilitada sobre aquest estudi? SÍ/NO

Ha tingut l'oportunitat de preguntar i comentar qüestions sobre l'estudi? SÍ/NO

Ha rebut suficient informació sobre aquest estudi? SÍ/NO

Ha rebut respostes satisfactòries a totes les preguntes? SÍ/NO

Està d'acord en participar-hi? SÍ/NO

Autoritza la seva participació en l'estudi? SÍ/NO

Autoritza la participació de les persones de les quals és responsable (en el cas d'una representació institucional)? SÍ/NO

Data:

Signatura de la persona participant (noms i cognoms entre parèntesis):

.....

- Exemplar per a l'investigador -

Facultat de Psicologia, Ciències
de l'Educació i de l'Esport Blanquerna

Universitat Ramon Llull

Benvolguda *tutora de pràctiques*,

El currículum del Màster Universitari en Psicopedagogia preveu que els estudiants facin un treball final de màster (TFM). Per aquest motiu sol·licitem la vostra cooperació en la recollida de dades de l'estudi de camp d'aquest treball.

Per a la vostra informació, les dades obtingudes a través dels diversos instruments de recerca són totalment confidencials i s'empraran únicament i exclusiva per dur a terme el treball esmentat, assegurant en tot moment l'anonimat dels participants. Igualment, i en cas de recollir imatges dels participants en la recerca, es farà un tractament per tal que els rostres de les persones que surtin a les fotografies o a les filmacions no es puguin reconèixer.

En aquest cas, l'estudiant *Melania Portolés Ferré*, que està fent el TFM titulat: *Aprendre per avaluar o avaluar per aprendre? "L'autoavaluació com a eina d'aprenentatge"*, té previst sol·licitar la col·laboració de la vostra escola per realitzar:

- *observacions (a les aules de primària).*
- *dues entrevistes (una a la directora del centre i l'altra a una família d'un alumne).*
- *diversos focus-groups (a tutors i alumnes de diferents cursos).*

Pensem que és una bona oportunitat per tal que els nostres estudiants puguin desenvolupar les competències necessàries per actuar en un futur des d'una pràctica reflexiva compartida amb la resta de professionals que intervenen en l'educació. Així mateix, els estudiants en qüestió es comprometen a donar en tot moment les explicacions oportunes del treball que duen a terme i a mantenir-ne informats els responsables de l'escola.

Restem a la vostra disposició per a qualsevol consulta, tot agraint per endavant la vostra valuosa col·laboració.

Ben cordialment,

Signatura
Tutor de TFM
(*Ana L. Adam Alcocer*)

Signatura
Estudiant autor del TFM
(*Melania Portolés Ferré*)

Facultat de Psicologia, Ciències
de l'Educació i de l'Esport **Blanquerna**

Universitat Ramon Llull

Jo, _____, com a _____
(nom) (director/coordinador/cap d'estudis/...)

autoritzo que l'estudiant _____ reculli sota aquestes
(nom)

condicions les dades necessàries per al TFM.

Signatura

Barcelona, _____ de 20_____.

Annex 7. Tutories individuals (alumne - tutor) de valoració del Pla Personal

